SKOLEPROFFENE fordypning

Å TENKE SÅ DET KNAKER

Råd fra elever med stort læringspotensial

FORANDRINGSFABRIKKEN

Fra SkoleProffene 5
Om prosjektet 8
Verdier i skolen 12

ERFARINGER OG RÅD

Om oss 18
Undervisning 25
Vurdering og karakterer 38
Råd til lærere 45

Metode 54
Takk til 58

Resultatmagasinet er hovedsvar fra 70 elever med stort læringspotensial i grunnskolen og videregående skole. Ungdommene på bildene i heftet er SkoleProffer
Forandringsfabrikken Forlag – 2016
Ansvarlig redaktør: Marit Sanner
Design og foto: Morten Brun
Prosjektet er gjennomført av: Hege Eika Frey, Per Eirik Gilsvik og Gina Ekholt
Finansiert med midler fra Egmont Fonden
Opplag 2000 – Papir artic matt 130/250 – trykk 07

Dere har viktig kunnskap

Høsten 2016 leverte vi i Jøsendalutvalget utredningen "Mer å hente. Bedre læring for elever med stort læringspotensial" til Kunnskapsdepartementet. Hovedbudskapet vårt er tydelig: Alle elever skal ha rett til tilpasset opplæring, også elever som presterer på høyt faglig nivå, elever som har spesielle talenter, og elever som har potensial til å nå de høyeste faglige nivåene. Elever med stort læringspotensial utgjør mellom 10 og 15 prosent av alle elever.

Et av hovedsvarene vi fant var at mange med stort læringspotensial opplever at de ikke er en del av et læringsmiljø som motiverer og som gir dem faglige utfordringer. Mange kjeder seg og føler at skolen ikke passer for dem. Noen av de alvorligste tingene som kan skje med disse elevene er underprestasjon, frafall, sosiale utfordringer og mobbing. Mange tror nok at disse elevene klarer seg selv på skolen, fordi de er så «flinke».

Det er ikke alltid tilfellet. For elever med stort læringspotensial trenger vi mer kunnskap om hva som kjennetegner dem og hva de trenger. Elevenes kunnskap om hva som motiverer, og hva som påvirker deres lyst til å lære, er viktig for å lage gode løsninger for fremtidens skole. Derfor er det viktig at elevene tas med på laget i arbeidet med å utvikle kunnskapsgrunnlaget om elever med stort læringspotensial i Norge. Både forskningen og organisasjoner som Forandringsfabrikken og SkoleProffene spiller en viktig rolle i dette arbeidet.

Vi i Jøsendalutvalget vil takke for viktige og ærlige innspill til Jøsendalutvalget fra Skoleproffer fra hele landet. Lykke til videre med det viktige arbeidet som elevene gjør med å dele erfaringer og gi råd som er med på å forbedre kvaliteten i norsk skole.

Gode hilsner fra Jan Sivert Jøsendal

utvalgsleder for Jøsendalutvalget og utdanningsdirektør for Drammen kommune

Vi har viktig kunnskap

Vi er elever med mange merkelapper, ofte kalles vi elever med stort læringspotensial. I dette heftet har vi kalt oss elever som tenker så det knaker, for det er sånn det kjennes for mange av oss. Vi har kjent på kroppen hvordan det er å sitte i timene der vi kan det de andre skal lære. Noen av oss har fått samarbeide godt med skolen og fått den undervisningen vi trenger, andre har ikke fått andre tilbud, og noen har ikke blitt oppdaget før vi har gitt opp og sluttet på skolen.

Det er lett å tenke at vi med stort læringspotensial ikke trenger hjelp faglig. Men ofte er det nettopp det vi gjør. Vi kan til og med trenge mer tilpasset undervisning enn andre, med passende og store nok utfordringer. Noen av oss later som vi er på samme nivå som de andre, og prøver å følge den planlagte undervisningen. Andre blir urolige av å ikke få utfordringer og forstyrrer mye i timene. Vi ber dere politikere og fagfolk om å jobbe for at skolen oppdager oss og blir et sted der enda flere får brukt hodet godt, og hvor vi føler at vi hører til. Vi har kunnskap om hva som gir lyst til å lære og trygge klasserom. Vi vil være med å bestemme hvordan vi vurderes, hvordan undervisningen kan foregå og hvordan vi lager et godt skolemiljø. Det betyr ikke at vi alltid skal få viljen vår, det betyr at vår mening skal være viktig i avgjørelser som tas om våre liv.

I dette resultatmagasinet finner dere hovedråd fra 70 elever som tenker så det knaker i barneskole, ungdomsskole og fra videregående skole. Vi har gjort oppdrag og laget råd til Norge. Rådene er til politikere, departementer, fagfolk, utdanningsinstitusjoner og lærere. Vi ber om at rådene fra oss nå blir tatt klokt i bruk – og at viktige forandringer kan komme. Så vi kan gå på skoler der vi kan tenke så det knaker og ha det fint.

Hilsen SKOLEPROFFENE

ROWN
EIGHTS
DENIM CO.
BROOKLYN
NEW YORK
LONDON

Om prosjektet

Forandringsfabrikken og SkoleProffene
Forandringsfabrikken (FF) arbeider med å løfte barn og unges kunnskap til nasjonale myndigheter og fagmiljøer, for økt kvalitet og utvikling i systemer for barn og unge. For å lage gode, treffsikre systemer for barn og unge, så må vi spørre dem det gjelder. FF har siden 2004 samarbeidet med unge med erfaring fra barnevern, psykisk helsevern, kriminalomsorg og skole. De kalles proffer fordi de er profesjonelle på systemene og har viktig kunnskap til Norge.

Bygger på "Morgendagens skole"
I 2013-14 gjennomførte FF en nasjonal kartlegging kalt "Morgendagens skole". Over 3000 barn og unge, fra Agder i sør til Finnmark i nord ble invitert med som SkoleProffer. De ble invitert med til å gi svar på hva som skal til for å kjenne lyst til læring i skolen. Erfaringene og rådene har blitt samlet og oppsummert til kunnskap fra barn og unge. SkoleProffer er elever som har kjent på kroppen undervisningsopplegg og metoder som brukes i dagens skole rundt om i Norge.

En av tre fordypninger
Den brede kartleggingen la grunnlaget for å gå i dybden på tre elevgrupper for å finne frem til hvordan deres læringspotensial kan bli bedre utnyttet. I dybdekartleggingen har FF gjort fordypninger i samarbeid med barn og unge med spesielle læringsutfordringer: De som strever over tid, de som har opplevd akutt sorg, og de med stort læringspotensial. Alle elevgruppene har gitt råd til hvordan skolen kan samarbeide bedre med elevene. Til sammen har over 400 elever gitt råd til disse tre prosjektene. Prosjektets hovedmål er at elever blir bidragsytere til godt rammeverk og gode arbeidsmetoder i norsk skole. Barn og unges bidrag til utvikling av skolen, skal integreres som del av skolen. Vi håper norske myndigheter tar innover seg at norsk skole vil bli bedre – om de inkluderer barn og unges erfaringer og råd.

Problemstillingene vi har jobbet med
I prosjektet har 70 elever delt erfaringer og kunnskap om hvordan det kjennes å tenke så det knaker. Mange har blitt "oppdaget" sent i skoleløpet og har allerede kjedet seg i mange år. I prosjektet har de jobbet med temaer som undervisning, vurdering, trygghet, lærere, klassemiljø og det å ha et stort læringspotensial.

Svarene til SkoleProffene kan få stor betydning for norsk skole. Lytter man godt til rådene fra dem det aller mest gjelder, vil det kunne endre hvordan voksne i skolen møter elever.

Er det utrygt
i klassen tyter
kunnskapen bare
ut igjen

Verdier i skolen

Samarbeid

Skolen har ansvar for å samarbeide best mulig med elevene.
Vi har viktig kunnskap om hva som er god skole.
Skolen må organiseres sånn at vi elever får tillitt til skolen.
Vi må alltid være skolens nærmeste samarbeidspartnere.
Et hovedsvar fra elevene, er at voksne har veldig stor betydning for hva som er en god skole.
Alle skoler må jobbe med hvilket syn de har på barn og unge, og de voksne må ha noen felles verdier i møtet med elevene.
Vi ber hver skole bestemme hvilke verdier de skal jobbe etter.
Dette må så ligge til grunn i valg av metodikk og programmer, i ansettelser og i veiledning.

Barnesyn

Vi ber om at hver skole i Norge har et barnesyn, vårt forslag:
Barn og unge har mye kunnskap om livet sitt.
De er like mye verdt som voksne.
De trenger kjærlighet, de må bli trodd på og tatt på dypt alvor.

Verdier

Vi ber om at de voksne på skolen jobber etter noen felles verdier.
Dette vil hjelpe flere til å føle seg trygge nok til å kunne lære.
Verdiene vil og gjøre at flere elever trives på skolen, tror vi. Vi foreslår at følgende fire verdier er "grunnmur" for norsk skole.

Åpenhet
De voksne på skolen er åpne og ærlige om opplegget på skolen, hva som skal skje nå og hva som skal skje framover.
De er nysgjerrige på elevene og vil bli litt kjent med oss.
De forteller fra livet sitt, så vi kan bli kjent med dem.
Når vi kjenner hverandre, er det lettere å kjenne seg trygg i klassen.

Medbestemmelse
De voksne inviterer til prater om det som er viktig for oss.
De vet vi har mye kunnskap om hvordan vi kan lære og trives.
Vi inviteres til å gi råd, på måter som kjennes trygge.
Vi er med å bestemme hvilke arbeidsmåter som skal brukes, hva vi synes det er viktig å lære om, hvordan vi bør testes, og hvordan voksne kan få tilbakemeldinger.

Kjærlighet
De voksne bryr seg om elevene og viser oss menneskevarme.
De har varmt kroppsspråk, varme øyne og varm stemme.
De bruker ord som gjør at barn kan oppleve trygghet.
Med varme i bunnen kan voksne sette grenser og ha forventninger.
Ikke alle av oss får nok kjærlighet hjemme og trenger det veldig.
Når vi kjenner at en voksen er glad i oss, gir det respekt.
Det er tryggere i klasserommet og roligere inni oss.
Det kan hjelpe oss til å bli glad i andre og til å like oss selv.

Ydmykhet
De voksne på skolen lytter, tror på barn, og samarbeider.
De viser oss at vi er viktige og at barn er like mye verdt som voksne.
De tar oss på alvor hvis vi prøver å fortelle noe som er vanskelig.
De voksne tar hovedansvar for at vi har det bra på skolen.
Når vi forteller noe vondt, viser de følelser og naturlige reaksjoner.
De innrømmer feil, det gir respekt og gjør voksne menneskelige.

Atferd er et uttrykk for noe

Noen barn bråker, er frekke, gjør slemme ting eller plager andre. Mange steder får denne oppførselen mye oppmerksomhet. Vi kan få kjeft, anmerkning, konsekvens eller straff. Det vi gjør kalles ofte mobbing eller atferdsvansker.

Vi ber dere i stedet se på denne oppførselen som et «språk». Et «språk» for å kunne si fra om hvordan vi har det.

Mange av oss greier ikke fortelle med ord. De fleste av oss har prøvd, men har på en måte gitt opp. Noen av oss viser det i stedet med uro og aggresjon. Andre blir helt stille og forsvinner nesten. Vi som gjør slemme ting, vil helst ikke være slemme. Vi blir ofte tøffe utenpå, men veldig små inni. For noen av oss blir det uvaner og roller vi sitter fast i. Men det vi gjør, er oftest reaksjoner på noe vi kjenner på. Noen av oss bærer med oss tunge og vonde opplevelser.

Dette er ikke en unnskyldning, men det kan hjelpe å forstå. Vi ber om at de voksne derfor møter barn og unge med klokhet, selv om vi bråker, er frekke, gjør slemme ting eller plager andre. Også da trenger vi å bli møtt med varme og kjærlighet. Vi ber om at ingen tiltak tar utgangspunkt i oppførsel.

Det blir oftest for kortvarige og overfladiske løsninger. De voksne må bygge tillit, for å finne ut hvorfor vi gjør som vi gjør. Vi ber om at alt fokus på atferd tas ut av norsk skole. Ingen barn og unge vil gjøre slemme ting. Vi må bli stoppet med varme og løsningsjakt.

Trygg info videre

Mange skoler ringer rett hjem om vi har gjort noe dumt. Eller de ringer om vi kommer i situasjoner som er dumme for oss. Hvordan kan skolen vite hva som skjer, når dere ringer hjem?

På de fleste skoler snakker voksne videre med andre voksne. Det skjer ofte uten at de har avtalt med oss hva som kan sies videre. De har og møter om oss, uten at møtene har med vår mening. Hvordan tror de at det kan være lurt og nyttig?

Når ting blir fortalt videre uten at vi vet, kan vi ofte merke det. Vi kan komme hjem til triste, irriterte eller frustrerte foreldre. Eller vi kan merke at andre voksne på skolen plutselig vet. Vi kan bli utrygge, miste respekt for voksne - og vi kan bli sinte.

Mange av oss stopper da å fortelle. Vi kan stoppe før vi har fortalt om det vi absolutt burde fortalt. Vi kan bli gående med uro eller med hemmeligheter inni oss.

Når voksne forteller til andre voksne på skolen, kan det bli skummelt. Vi kan føle at den vi fortalte til ikke tålte det vi har fortalt eller gjort, eller vi kan føle at vi ikke blir trodd eller tatt på alvor. Det kan bli vanskelig å kjenne seg trygg og vi kan begynne å "fake".

Vi forstår at voksne noen ganger må fortelle videre. Men vi ber dere om å tenke klokt før dere gjør det. Sammen må vi avtale hva som kan sies videre. Og sammen må vi avtale når hva kan sies - og av hvem. Sier vi nei når dere foreslår å fortelle noe videre, må dere vente. Før dere forteller, må dere finne ut hvorfor.

Husk at det er deres jobb å beskytte oss. Da kan det bli trygt for oss å fortelle fritt.

Noen lærere
tror vi klarer
oss fint på
egenhånd

OM OSS

Vi er elever som i noen fag har lært oss mye og kan forstå ting fort. Det gjør at vi ofte kjeder oss veldig i timene. Noen av oss kan få tydelige utrykk, mens andre blir nesten usynlinge. Noen lærere har oppdaget oss og gitt oss god hjelp. Andre har kanskje bare sett oss som "den stille", "den flinke", "den frekke", eller "den urolige".

Hvem vi er

Andre interesser
Våre interesser er noen ganger litt utenom det vanlige.
De blir ikke sett på som verdifulle eller bra.
Blir vi opptatt av noe lærer vi oss ofte masse om det.
De andre elevene synes kanskje vi er litt rare.

Skiller oss ut
Vi kan bli ferdig med oppgavene fortere enn andre.
Noen av oss sier fra og kan bli oppfattet som skrytete.
De andre i klassen blir kanskje misunnelige.
Noen av oss skiller oss ut og er litt utenfor.

Opptatt av regler
Noen av oss er veldig opptatt av systemer.
Vi ønsker å sortere det meste for å skape orden.
Vi kan være opptatt av regler og at rett skal være rett.
Hvis noen jukser så kan vi bli veldig opptatt av det.
Det kan oppfattes litt sladrete av de andre elevene.

Perfeksjonister
Mange av oss vil at ting skal gjøres ordentlig.
Vi kan jobbe lenge med at noe blir helt perfekt.
Det kan være ganske slitsomt å være så nøye.

Hvorfor-barn
Mange av oss er veldig nysgjerrige.
Vi stiller mange spørsmål og lurer på hvorfor.
Vi kan være ganske intense når det er noe vi vil lære.

Veslevoksne
Mange av oss har et stort ordforråd.
Vi bruker voksne ord fra vi er ganske små.
Vi oppsøker ofte voksne som vi kan bryne oss litt på.

Skolen passer ikke for alle
Det er ikke alle av oss som er flinke på skolen.
Noen av oss får ikke til skolen i det hele tatt.
Vi kan få til andre ting som skolen ikke er opptatt av,
og streve med det som har med skole å gjøre.

Får til noe men ikke alt
De fleste får til ett eller to fag,
det betyr ikke at vi får til alle.
Kan vi noe veldig godt, tror folk vi kan alt.

Sånn kjennes det

Pliktoppfyllende
Noen av oss vil ikke skille oss ut eller ta lærerens tid.
Vi sitter stille og gjør som vi blir bedt om.
Det er vanskelig for læreren å oppdage oss.
Og det er vondt for oss å sitte sånn år etter år.

Urolige
Noen blir rastløse når vi ikke får utfordringer.
Vi kjeder oss og leter etter noe å gjøre.
Da prater vi i timen og lager bråk.
Vi får ofte høre at vi ødelegger for klassen.

Skjuler en side av oss
Det å ta ting lett oppfattes ofte rart og plagsomt.
Det som gjør oss spesielle er ikke alltid en fin ting.
Da kan det bli en del av oss vi prøver å skjule.
Noen av oss sitter helt stille for å ikke bli lagt merke til.

Ensomme
Vi er mange som ikke har venner på skolen.
Vi har ofte ikke følt oss som en del av klassen.
Vi lærer på en annen måte, kanskje folk er litt redde oss.
De vil helst ha en venn de kan forstå.

Føler oss utenfor
Noen av oss føler at det ikke er plass til oss i skolen.
Vi passer liksom ikke helt inn, det kan kjennes vondt.
Det vi kan er ofte ikke verdt så mye for de andre.
Det kan kjennes som vi ikke lærer sånn skolen vil at vi skal lære.

Forsvinner litt
Mange av oss har rukket opp hånda så mange ganger.
De andre i klassen tenker på oss som "fasiten".
Lærerne slutter etter hvert å velge oss.
De tenker kanskje at vi klarer oss selv.
Vi kan føle at vi forsvinner litt og ikke er viktige i klassen.

God på skolen ikke kult
Å være god i idrett er det som gjelder.
De som driver toppidrett får også tilrettelagt undervisning.
Det er sjelden vi som er gode i teoretiske fag får det.
Det finnes ikke noe landslag for skole.

Råd

Det er ikke alltid så lett å oppdage oss og gi oss riktig undervisning. I klasser der elevene ikke har roller er det lettere vise flere sider av seg selv. Med nysgjerrige lærere som lurer på hvem vi er og hvorfor vi gjør som vi gjør er det lettere å si fra hva vi trenger. Spør oss gjerne om interessene våre og hva vi sitter og tenker på. Da vil dere kanskje få svar som overrasker dere.

Hvordan skolen kan oppdage oss

Spør om interesser
Vi er ulike, men har ofte sterk interesse for noe.
Spør hva vi gjør etter skolen, eller hvem vi var som barn.
Kanskje vi leser kvantefysikk eller skriver romaner.
Blir vi trygge viser vi dere sider dere ikke har sett før.

Vi er ikke bare «flinke»
Det er forskjell på å være flink, og å ta ting raskt
Til jenter sier noen lærere ofte "flink pike".
Gutter får ikke denne merkelappen, de kaller dem smarte.
Det kjennes ut som de tror vi kan faget fordi vi jobber masse.
I ordet "flink" er det ikke plass til å ta ting raskt.

Vær nysgjerrige
Kjeder vi oss kan vi bråke eller bare koble helt ut.
Tenk at uro eller stillhet er språk for hvordan vi har det.
Vær nysgjerrig på de som ikke følger med.
Det er alltid en grunn.

Lær om oss
Mange tror vi kan alt, men sånn er det ikke.
Det er fint når dere forstår at alle lærer forskjellig.
Vet dere det blir det lettere å oppdage oss.

Kanskje vi leser
kvantefysikk,
blir vi trygge viser
vi dere nye sider

Se hvordan vi tenker
Ikke test oss på hvor mye vi kan.
Det er lurere med problemløsningsoppgaver.
Følg med på hvordan vi tenker.
Da kan dere se en ny side av oss.

Test oss uten karakter
Hvis vi skal ta kartleggingsprøver,
er det viktig at det ikke gis karakter.
Det er lettere å vise hva vi får til
når vi kjenner oss fri fra press og forventninger.

Finn ut tidlig
Mange lærer å skrive og lese før skolestart.
Da finner vi vanskeligere ting å lære oss, av oss selv.
Kanskje har vi lest alt vi skal lære det skoleåret.
Finner dere det ut tidlig slipper vi å kjede oss hele året.

UNDERVISNING

Noen fag har vi lært av oss selv, og tar nye ting raskt. Vi har ofte vært i timer der vi venter på de andre. Da kan vi få uro i kroppen, eller koble helt ut. I noen fag får vi utfordringer å jobbe med, da er det lettere å være i timene. I fag vi ikke forstår og som er vanskelige for oss kan det være vondt å være. Med roller som smart eller flink kan det være vanskelig å be om hjelp.

Sånn kjennes det

Kjedelig å repetere
Mange timer er lagt opp ganske likt.
De første ti minuttene lærer vi en ny ting,
resten av timen går med til å repetere det.
For oss som lærer raskt kan det bli veldig kjedelig.
Da kan mye av skoledagen kjennes bortkastet.

Kan det fra før
I noen fag kan vi det vi skal lære fra før.
Da kjennes det som at vi ikke får brukt hodene våre.
Når vi ikke får lære nye ting kan vi bli ganske frustrerte.
Og lysten til å lære blir etter hvert helt borte.

Vente på de andre
Mange av oss venter ofte på resten av klassen.
Det er nok fordi vi skal gå videre sammen.
Da får de som strever hjelp og vi blir satt på pause.
Det kjennes litt urettferdig at ikke alle får utvikle seg.
Og vi slutter litt å glede oss til å lære nye ting.

Gjøre om igjen
Noen av oss skriver fort og ganske utydelig.
Det er fordi vi er ivrige og har ikke fokus på skjønnskrift.
Noen lærere blir litt oppgitt og sier at vi slurver.
De ber oss gjøre det om igjen, og det er ganske frustrerende.
Vi vil jo bare jobbe videre og få nye oppgaver.

Øve på utfordringer
Vi kan gå mange år uten å få utfordringer.
Da venner vi oss ikke til hvordan vi skal takle det.
Når vi først får en utfordring kan vi bli veldig fortvilet.
Det blir vanskeligere fordi vi ikke har fått øvd på det.

Ikke lært å lære
Noen av oss trengte ikke undervisning da vi var små.
Vi lærte ting av oss selv, og forsto fag fort.
Når vi blir eldre og fagene vanskeligere,
klarer vi ikke lengre å lære oss selv.
Da kan det bli vanskelig,
fordi vi ikke har lært oss hvordan vi skal lære fra andre.

Drømmer oss bort
Går det for sakte kan det bli vanskelig å følge med.
Noen av oss kobler helt ut og tenker på andre ting.
Vi kan drømme oss helt bort og nesten forsvinne litt.
De andre i klassen får beskjeder vi ikke får med oss.

Råd

Når vi er vant til at skolen er lett kan det bli vanskelig når vi faktisk får utfordringer. Det er viktig at vi får strekke oss etter noe, øve oss på vanskelige ting og bruke hjernen godt når vi er på skolen. Sammen kan vi finne ut hva vi trenger og liker å jobbe med. Samarbeid med oss om hvordan vi skal få jobbet godt med faget, blir vi utfordret på gode måter kjenner vi lyst til læring og gleder oss til skolen.

Gi oss utfordringer

Når andre repeterer
La oss gjøre noe annet når klassen repeterer.
Gi oss vanskeligere oppgaver å jobbe med.
Da unngår vi å koble ut eller bli urolige.

Utenfor boksen
Mange liker oppgaver der vi ikke blir ferdige med en gang.
Kompliserte oppgaver som kan løses på mange måter er gøy.
Vi ønsker oss lærere som ber oss tenke litt utenfor boksen.
Ikke gi opp å finne oppgaver vi kan bryne oss på.

Være i ett tema
Vi må ikke alltid videre til nye ting.
For mange er det fint å være i et tema en stund.
Vi kan jobbe med samme tema som de andre,
bare på en annen måte som gir oss ny utfordring.

Eget prosjekt
Om vi jobber med temaer vi allerede kan,
snakk med oss om hva vi ønsker oss.
Kanskje vi kan få et lite forskningsprosjekt?
Vi liker å finne ut ting selv.
Det kan være godt å fordype seg i noe alene.

Vet du ikke
svaret på noe,
vær ærlig
om det

Ha klar oppgaver
Det er fint om alle lærere alltid har nye oppgaver til oss.
Da blir det ikke så mye mas hvis vi blir ferdige tidlig.
Vi kan gi et tegn når vi trenger mer å jobbe med.
Eller ha det klart et sted så vi kan finne det selv.

Undervisning som engasjerer

Tåle å bli utfordret
Noen av oss retter på lærerne og tar en del plass.
Vi kan merke at noen lærere blir irriterte på oss,
kanskje føler de seg truet av at vi kan mer enn dem.
Da blir det litt rar stemning mellom oss og dem.
Det gjør oss utrygge og det kan bli vanskelig å lære.

Lære å lære
De første årene kan vi ofte lære mye på egenhånd.
Men etterhvert trenger vi undervisning.
Da er det mange som ikke vet hvordan vi skal lære.
Alle må lære seg å lære helt fra starten av.

Hjelp oss også
Lærerne hjelper oftest de som ikke er så flinke.
Vi ber dere huske på at alle har rett til hjelp.
Ikke vent med å hjelpe oss helt til sist.
Prøv å hjelpe oss i den rekkefølgen vi har spurt.

Være med å bestemme
Det er inspirerende å være med å bestemme.
Vi vil velge hvordan vi jobber i timene,
og hvordan vi skal legge frem det vi har jobbet med.
Når vi får bestemme sammen med læreren blir vi mer et lag.

Bruke interessene våre
Noen har mistet motivasjonen for skole helt.
Det er vanskelig å høre på når det ikke interesserer oss.
Lurt å bruke interessene våre i fagene.
Da blir det lettere å jobbe godt.

De store linjene
Skal vi være motiverte må vi vite hva vi skal lære.
Hvorfor vi lærer det og hva vi kan bruke det til.
Sett fagene i sammenheng med hverandre.
Hjelp oss å se de store linjene.

Grundige forklaringer
Vi ønsker oss mer begrunnelser og "bevis".
Vi trenger grundige forklaringer på hvordan og hvorfor.
Har dere ikke tid til det, hjelp oss gjerne etter timen.
Det er viktig at hjernene våre får hele forklaringen,
og ikke bare "fordi".

Vær ærlige
Vet du ikke svaret på noe, vær ærlig om det.
Det er mye bedre enn å vri seg litt unna spørsmålet vårt.
Dere kan si at dere skal finne det ut til neste gang,
eller gi oss i oppgave å finne ut av det selv.

Lære i dybden
I noen temaer vil vi gjerne fordype oss skikkelig.
Får vi tid kan vi lettere få en ordentlig forståelse.
Og faget fester seg bedre i hjernene våre.

Lete etter fakta
Fakta som blir fortalt oss som en monolog er kjedelig.
Fakta vi får lete opp selv kan være veldig gøy.
Det kan ta litt lengre tid, men da sitter det bedre.

Store prosjekter
Store prosjekter der vi jobber sammen i dybden er bra.
Temabasert undervisning som går over flere fag er inspirerende.
Det er motiverende når hele trinnet jobber med det samme.
Det er viktig med gode grupper der alle får bidra.
Da skaper vi et fellesskap som kan gi energi.

Svare innimellom
Noen av oss liker godt å være aktive i timen.
Prater vi for mye, kan noen lærere begynne å overse oss.
Det kan bli vondt for oss og vi blir utrygge.
Snakk med oss om hvordan vi kan gjøre det,
sånn at vi kan få svare innimellom.

Vil bli sett
Vi får sjelden ros, det forventes at vi gjør det bra.
Mange av oss hadde likt noen fine ord likevel.
Men vær forsiktig med å ikke skryte for mye av oss.

Undervise medelever

Sjekk med oss
Noen liker veldig godt å få være lærer for andre.
Andre liker det ikke, men det er vanskelig å si nei.
Læreren må være forsiktig med å spørre oss om det,
sjekk med oss på tomannshånd hva vi ønsker.

Det sosiale
Noen lærer godt av å lære bort,
men det kan få konsekvenser sosialt som vi ikke vet om.
Vi kan bli stemplet som nerder eller lærerens favoritt.
Tenk klokt om det sosiale, og snakk med oss om det.

Lærerens ansvar
Vi må også få utfordringer, ikke bare være «lærer».
Det er lærerens ansvar at vi også lærer nye ting.
Det å være hjelpelærer må være for de som vil.

Jobbe i grupper

Ikke gjøre hele jobben
Vi tar ofte mye ansvar på gruppa og gjør all jobbinga.
Vi tenker kanskje at de andre ikke jobber godt nok.
Det hadde hjulpet med individuell vurdering,
eller at læren ber om prosjektlogg fra alle i gruppa.
Da hadde vi ikke trengt å gjøre jobben for alle de andre.

Oppgaver til alle
I en klasse kan vi ulike ting, og vi har ulike evner.
Gruppeoppgavene kan være sånn at alle får til noe.
Det blir lettere for de som kan mye å ikke gjøre alt.
Og for de som ikke kan så mye kan få til litt.

Øve på samarbeid
Gruppearbeid handler om å øve på samarbeid.
Det kan vi ikke helt av oss selv, vi må øve på det.
Ofte krever ikke gruppeoppgaven at vi jobber sammen.
Vi ber dere lage oppgaver som passer godt til samarbeid.

Snakke med hele klassen
Jobb med klassen før gruppearbeidet begynner.
Alle må skjønne viktigheten av samarbeid.
Og hvordan det kjennes hvis bare en person gjør alt.
Snakk med oss om å jobbe sammen for å komme i mål.

Gruppeinndeling etter nivå
Er vi flere som lærer likt er det fint å få jobbe sammen.
Da kan vi hjelpe hverandre og finne ut ting sammen.
Vi blir ikke like avhengig av læreren.
Det kan være mye lettere å jobbe når vi er på samme nivå.

I ordet flink, er det ikke plass til å ta ting raskt

Jobbe på forskjellige nivåer

Eget stoff i klassen
Det er fint å jobbe på et annet nivå i sin egen klasse.
For mange er det tryggere enn å bli tatt ut eller å forsere.
Spør oss hvordan vi ønsker å lære.

På tvers av klasser
Det er fint å jobbe på tvers av klasser mer enn vi gjør i dag.
Da kan vi finne likesinnede.
Å bli kjent med andre på trinnet gjør det tryggere på skolen.
Vi vil både bli kjent på tvers, og ha en klasse som er "hjemme".

Nøytrale gruppenavn
Skal vi dele inn etter nivå må elevene være med å velge.
Og lærere må ikke favorisere de på det høyeste nivået.
Ha nøytrale navn, ikke «vanskelig», «middels» og «lett».
Kanskje bruke farger eller greske bokstaver.

Aldersblandede grupper
Noen skoler deler ikke inn etter alder.
I stedet er det grupper etter forståelsen man har i faget.
Da blir det normalt at alle ikke er helt like.
Det kan kjennes tryggere å lære med de som lærer likt som en.

Spesialundervisning
Noen har fått spesialundervisning alene med læreren.
Da kan vi bli redde for hva de andre i klassen tenker om oss.
Det må snakkes om i klassen hvorfor vi går ut.
Lærerne må gjøre det på måter vi blir enige om.

Forsering

Tenke godt igjennom
Noen av oss har kapasitet til å forsere hele fag.
Men vi må få tenke godt gjennom det på forhånd.
Det må være lov å ombestemme seg.
Gjør det ved skolestart, da blir det så normalt som mulig.

Gjør det normalt
Det kan være skummelt å dra fra sin egen klasse.
Læreren må prate godt med oss først og vi må samarbeide.
Vi blir enige om info som skal gis til klassen vi begynner i.
Og den vanlige klassen vår må vite hvorfor vi er borte.

Følge med
Læreren i den nye klassen kan godt følge litt med på oss.
Sørg for at vi henger med, ikke bare sats på at vi forstår.
Det er ekstra vanskelig å spørre om hjelp i en ny klasse.
Hjelp oss på kloke måter hvis vi sitter mye alene.

Elever forklarer forsering
Elever som har forsert kan forklare hvordan det fungerer.
De kan gjøre det i alle klassene, så det blir en vanlig ting.
Det kan ufarliggjøre det litt.

Inkluderes i klassen
Vi trenger å bli inkludert i klassen vi skal lære i.
Bli litt kjent med hverandre og le litt sammen.
Det kan ta litt tid, men det er verdt det.
Da kan vi slappe av og få plass til læring.

Timeplanen er viktig
Lurt med forseringstimer på starten av dagen.
Det er mer diskret å komme til andre time.
Det er lettere for oss enn hvis vi må gå mye ut og inn.
Lunsj i forseringsklassen kan være veldig skummelt.
Vi trenger gode overganger inn og ut av trinnene.

VURDERINGER OG KARAKTERER

Når vi får til fag får vi ofte gode tilbakemeldinger av lærere og foreldre. Det kjennes godt og vi føler at vi mestrer. Men det kan også være ganske stressende når de forventer at vi alltid skal gjøre det bra. Mange av oss har opplevd at andre elever sammenligner seg med oss. Det kan bli veldig skummelt å feile, eller å ikke gjøre det bra.

Sånn kjennes det

Resultater er fokus
Vi blir ofte spurt hvordan vi gjør det på skolen.
Mye oftere enn vi blir spurt hvordan vi har det.
Da blir vi opptatt av å få gode resultater.
Vi fokuserer på skolen og ikke hvordan vi har det.

Lysten borte
For noen har lysten på en god karakter blitt borte.
Det kjennes som at det er noe vi MÅ ha.
Vi tenker at folk forventer at vi skal bli glade.
Men for oss er det ikke noe valg, vi må ha det.

Tester oss på kjipe måter
Noen lærere gjør litt rare ting for å finne ut nivået vårt.
Eller kanskje de prøver å gi oss utfordringer.
Vi får oppgaver vi ikke har lært, og de ber oss løse dem.
Får vi det ikke til kjennes det som at læreren har "vunnet".

Dårlig med vilje
Noen har følt press på at vi skal være mer normale.
Vi prøve å være mer som «de andre».
Da har vi gjort det dårligere på prøver med vilje.

Vil ikke skuffe
Noen har blitt plaget en del av jevnaldrende.
Da har kontakten med voksne blitt veldig viktig.
De blir ofte glade for at vi får gode karakterer.
Det har blitt veldig viktig å ikke skuffe dem.

Foreldre forventer
Noen har foreldre med høye forventninger.
Å få ros fra dem kan kjennes fint og godt.
Får vi gode karakterer får vi masse varme fra dem.
Det blir motivasjonen for å jobbe med skolen.

Konkurranse i klassen
Noen av oss blir sett på som en "mal" av klassen.
De andre sammenligner seg med oss og vil slå oss på prøver.
Det er ekstremt slitsomt å bli fulgt med på hele tiden.

Karakterer blir alt
For noen av oss blir karakterer altomfattende.
Det kjennes som at tallet vi får definerer hvem vi er.
Gode karakterer er ikke motivasjonen for å jobbe.
Det er frykten for en dårlig karakterer som gjør at vi stresser.

Prøver sliter oss ut
Noen av oss har blitt syke av prøver og karakterer.
Vi jobber så hardt for å få gode karakterer.
Vi bruker kvelder, netter helger på å bli så gode som mulig.

Det er klokt om dere ikke deler ut karakterer i timen

Råd

Det er lett å få gode resultater når vi blir vurdert ved å gjøre ting vi kan allerede. Det gjør at det blir vanskelig for oss når det er noe vi ikke får til. Vi ber dere ha forståelse for at vurderinger kan bli veldig stressende for oss. Samarbeid med oss om hvordan vi skal vurderes, dere kan se helt andre sider av oss hvis vi får vurderes på måter som er gode for oss.

Unngå konkurranse

Stopp oss
Stopp oss på kloke måter når vi sammenligner karakterer.
Dere kan ta ansvar for å roe ned konkurransen.
Vi ber dere ikke dele ut karakterer i timen.
Det er mye bedre om det bare legges ut på nett.

Snakke om press
Vi vil snakke mer i klassen om hva karakterer gjør med oss.
Gode fellesprater kan hjelpe oss å roe ned maset.
Vi vil sette sunne mål og forventninger til oss selv.

Ikke sammenlign oss
Vi ber dere om å ikke lese stilen vår høyt i klassen.
Skal vi gjøre noe i klassen må vi alltid spørres på forhånd.

Overraskelsestesting uten karakterer
Noen av oss liker overraskelsestesting.
Da ser læreren hva vi kan, ikke bare hva vi pugger.
Disse karakterene skal ikke i karakterboka.
Det er for at vi selv skal se hvordan vi ligger an.

Spør oss
Selv med en 6er kan det hende vi har mer å gi.
Derfor måler ikke karakterer hva vi faktisk kan.
Snakk med oss om hva som skal til for at vi gjør vårt beste.

Egne prøver

Nivåinndelte prøver
Nivåinndelte prøver kan være fint.
Da kan alle føle at de mestrer noe.
Og da må en lett prøve ha en makskarakter,
så det ikke blir urettferdig.

Egne prøver
Vi ønsker oss egne prøver så vi kan strekke oss litt.
Mange av oss liker å finne ut hva vi kan klare.
Men de gjeldende prøvene må være like som de andres.
Skal vi ta en vanskeligere prøve må vi få flere sjanser.

Alternativ til prøver

Ro til å jobbe
Gi oss mer tid hvis vi får vanskeligere oppgaver.
Mange liker å jobbe for seg selv, uforstyrret.
Får vi ro og utfordringer ser dere mer av oss enn på prøver.

Vise hva vi kan på andre måter
Noen av oss blir varme i hodet når vi har prøver.
Vi vet at vi ikke får vist hva vi kan.
Bedre å samle inn bøkene, eller ha en presentasjon.
Da får dere et riktigere inntrykk.

Det vi har forstått
Vi ber dere følge med på hvordan vi jobber.
Der ligger svaret på hva vi kan og får til.
Ikke test oss på hva som står i boka.
Prøv å finn ut hva vi faktisk har forstått.

Tilbakemeldinger

Se på arbeidet underveis
Fokuser på arbeidet gjennom skoleåret.
Gi tilbakemeldinger midtveis i arbeidet.
Vi trenger mulighet til å finne ut hva vi kan forbedre.

Roe ned forventinger
Får vi bare gode karakterer er det vondt å få en dårlig.
Vi kan bli skuffet og skamme oss, selv for en 6 minus.
Vi trenger hjelp til å roe ned forventninger,
både de vi har til oss selv og de andre har til oss.

Strekke oss mer
Når man er vant til å få 6ere stanger man litt i taket.
Da ønsker vi oss noe vi kan strekke oss etter.
Fint å høre hva vi kunne gjort enda bedre.
Da kan vi sette oss nye mål som motiverer.

Kommentarer bedre enn tall
Vi lærer så mye mer av tilbakemelding enn karakter.
Skriv eller si til oss hvordan vi ligger an.
Da fokuserer vi mer på det, og ikke bare på tallet.

Råd til lærere

Lærere som kjenner oss godt og vet hva vi trenger er det lettere å lære av. De gir utfordrende oppgaver eller egne prosjekter uten så mye styr. Lærere som ikke vet at vi lærer raskt kjennes som at de blir litt frustrerte på oss, de skjønner kanskje ikke at vi er urolige eller kobler ut fordi vi kan det de andre skal lære. Vi ber dere huske at vi som lærer raskt også kan trenge hjelp.

Trygge klasserom

Trygghet for å lære
Klassemiljøet avgjør hvor mye vi lærer,
ikke hvor mye som forsøkes å proppes inn i hodet vårt.
Er det utrygt i klassen tyter kunnskapen bare ut igjen.
Vi ber om at lærerne vet dette, og lager trygge klasser.

Trygt når vi blir kjent
Det viktigste for trygghet er at vi blir kjent.
Vi må få komme ut av rollene våre,
og lære nye ting om hverandre.
Bruker vi tid på dette får vi mye igjen i fagene.
Det er lettere å lære sammen med elever man kjenner.

Hjelp oss inn i fellesskapet
Lærerne kan blande seg mer inn i det som skjer mellom oss.
Sånn at alle får delta, og får plass i gruppa.
Men gjør det alltid på myke, gode måter.

Kom til oss
Vi trenger også at læreren sjekker hva vi jobber med.
Kom til oss selv om vi ikke rekker opp hånda.

Klassemiljøet avgjør hvor mye vi lærer

Høre til i klassen
Noen føler seg utenfor hver gang de blir tatt ut av klassen.
Vi får dårligere kontakt med de andre og det blir utrygt.
Skal vi ut av klassen må vi inkluderes inn igjen etterpå.
Det faglige må ikke gå på bekostning av det sosiale.

Forklare godt
Lærerne må alltid forklare godt for klassen,
at vi lærer forskjellig og får ulike oppgaver.
Ikke si at vi er bedre enn andre,
men heller at vi lærer annerledes.
Da er vi ikke bedre enn noen andre.

Behandle oss normalt
Hvis dere bruker litt feil ord kan det tolkes på vonde måter.
Andre elever kan bruke det mot oss i lang tid.
Ikke lag et stort poeng ut av det.
Gjør læreren det normalt blir det normalt.

Hva vi har til felles
Noen går i klasser der alle har en bestemt rolle.
Vi blir ofte nerden, eller "leksikonet".
Lærerne har mye å si for hvordan klassen blir.
Vis oss flere sider av hverandre, og ting vi har til felles.

Snakke om fremtiden
Det kjennes som at noen lærere bare tenker frem til eksamen.
Vi ønsker å snakke om det større bildet også.
Hvem vi er, hva vi får til og hva vi drømmer om.
Det gir motivasjon til å jobbe med skole.

Se de som går alene
Fint når lærere snakker med de som går alene.
Men aldri tving oss inn i en gruppe.
Hør med oss hvordan dere kan hjelpe på gode måter.

Lærere som gjør det trygt

Bli kjent
Forteller dere litt om dere blir det tryggere i klassen.
Hva dere gjør på fritiden, liker av musikk,
om dere har barn.
Da ser vi dere mer som mennesker, ikke bare lærere.
Vi slapper av og det blir lettere å lære.

La oss fikle
Noen av oss blir urolige i timene.
Tenk at vi gjør det av en grunn, ikke for å forstyrre.
Det er fint med avtaler om at vi får fikle litt med ting.
Da blir det lettere å følge med når vi blir rastløse.

Spør hvorfor
Det kan ta tid før vi sier at vi trenger utfordringer.
Sier vi at timene er kjedelige, spør oss hvorfor.
Husk at kjedsomhet kan få mange forskjellige uttrykk.
Ofte er det fordi vi kan det vi skal lære allerede.

Humor
Gode lærere bruker humor og er ikke selvhøytidelige.
Med avslappede og morsomme lærere, er vi det tilbake.
By på dere selv, la oss bli kjent med dere.
Da er det lettere å vise dere hvem vi egentlig er.

Kunnskap om følelser
Lærere med kunnskap om følelser ser hvordan vi har det.
Vi ønsker oss lærere som kan en del om mennesker.
Da er det lettere å fortelle hva vi trenger.
Og få riktig hjelp.

Forberede oss til livet
Vi går på skolen og forbereder oss til livet.
Etter skolen må vi klare oss på egenhånd.
Det er viktig at vi ikke bare lærer fagting.
Vi vil snakke om hvordan det er å være menneske også.

Se hele oss
Noen lærere er veldig opptatt av hva vi kan og ikke.
Da kan vi kjenne at vi mister lærelysten.
Vi ber dere prøve å se hele oss, spør hvordan det går.
Med voksne som bryr seg kommer lærelysten tilbake.

Lar oss være eksperter
Gode lærere tør å la oss være litt eksperter.
Fint å til og med få lov å lære læreren.
Det er gøy å kunne enda mer enn en voksen.
Når dere lar oss kunne mest om noe blir det morsommere å lære.

Ydmyke voksne
Vi kan bli sett litt på som konkurrenter til læreren.
Det er vondt fordi vi vil jo bare vise det vi kan.
Vi ønsker oss lærere som kan gi plass til vår kunnskap.
Som tør å innrømme feil og kan la oss få siste ordet.

Prat med faglærer
Vi ønsker oss elevsamtaler med faglærerne.
Da kan vi forklare hva vi skjønner veldig fort.
Sammen kan vi planlegge nye utfordringer for oss.
Og de får vite grunnen til at vi bråker eller kobler ut i timen.

Samarbeid

Info om muligheter
Elevprater og kartlegging må skje tidlig på året.
Da kan vi bruke det til noe.
Fortell oss om mulighetene vi har,
kanskje annen undervisning, eller forsering.

Ta åpent imot
Vi lærer mye bedre av lærere som samarbeider med oss.
De tar åpent i mot hva som fungerer og ikke.
Vi må være helt trygge på at læreren ikke blir lei seg,
hvis vi skal snakke sant og si fra hjertet hva vi trenger.

Tatt på alvor
Alle har kunnskap om hvordan de lærer best.
Vi vil gjerne være med å bestemme hvordan vi skal lære.
Men vi må få sagt vår mening.
Inviterer dere til samarbeid,
må dere også være villige til å bruke innspillene våre.

Ikke konsekvenser
Tilbakemeldinger på lærere må kunne gis anonymt.
Si tydelig at det ikke skal få noen konsekvenser for oss.
Vi må få skrive det som er viktig for oss.
Ikke bare fylle ut et skjema.

Selv om vi gjør det bra
Mange lærere tror det går bra fordi vi gjør det bra.
De sier vi ikke trenger elevprat fordi vi får det til faglig.
Det er veldig få som ser oss det går "bra" med.
Ta tiden med oss, vi har ting på hjertet vi og.

Noen lærere gjør litt rare ting for å finne ut nivået vårt

METODE

ForandringsMetodikk
Forandringsfabrikken har i 2015-16 gjennomført levende dybdekartlegging for 70 elever fra skoler over hele landet. Arbeidet har blitt gjennomført med ForandringsMetodikk. Denne inneholder kreative og visuelle metoder, inspirert av Participatory Learning and Action (PLA), som er en deltagende metodikk brukt og evaluert i ulike deler av verden. Her vektlegges at deltakerne er eksperter på egne erfaringer og eget liv. Forandringsfabrikken har mer enn 12 års erfaring med bruk av denne metodikken.

Levende dybdekartlegging
Elevene blir invitert til å beskrive virkeligheten slik de opplever den og foreslå konkrete tiltak som vil bidra til forandring. Noen standardspørsmål ble stilt til alle. Under samlingene har elevene fått aktive og kreative oppgaver for å komme frem til konkrete råd innenfor temaene vi har diskutert. Prosessen gjøres engasjerende, så alle skal ønske å delta. Elevene har uttrykt seg gjennom blant annet foto, film og plakater. Gruppene har deretter presentert sine svar for hverandre og har fått utdypende spørsmål av den voksne som tilrettelegger. Hver samling har vart fra en halv til en hel skoledag og vi har møtt de fleste elevene flere ganger. Til sammen gir dette rom for svar hvor vi kommer «under overflaten», der de mer grunnleggende forklaringene ofte kommer fram.

Oppsummert kunnskap
Hovedsvarene kommer direkte fra elevene – uten voksne som tolker eller mener noe om det elevene formidler. Svarene som kommer fra mange elever rundt i landet er prosjektets hovedråd. Svarene er presentert i dette magasinet som oppsummerte hovedråd til skolenorge.

Ivaretagelse av de unge
All deltagelse i dette prosjektet har vært frivillig. Unge under 16 år er invitert med samtykke fra foreldre eller foresatte. På hvert sted det har vært samling har voksne proffvarmere i FF vært knyttet til arbeidet. Prosjektleder i FF har holdt regelmessig kontakt med de unge som har deltatt og som har ønsket det. Alle erfaringer og råd de unge har bidratt med er presentert anonymt.

Kunnskapsformidling
Hovedresultatene presenteres av elever som har deltatt i prosjektet. Svarene er spilt inn til Jøsendalutvalget og NOU 2016:14 «Mer å hente – Bedre læring for elever med stort læringspotensial».
De unge som ønsker det kan bidra i formidlingen av resultater til ministre, departementer, stortingspolitikere, utdanningsinstitusjoner og lærere over hele Norge. Alltid med de unge som hovedaktører i presentasjonen.

Gjør læreren
det normalt
blir det normalt

TAKK!

Takk til SkoleProffer
TAKK til tusen fra hjertene våre til de 70 barn og ungdom som har deltatt. Takk for oppriktigheten og engasjementet dere har vist. Deres erfaringer og råd gir verdifull kunnskap om hvordan det er å være elev i norsk skole i dag. Deres erfaringer, kunnskap og enorme arbeidsinnsats – har vært det viktigste bidraget i arbeidet med prosjektet. Vi er takknemlige og berørte over å ha truffet så mange kloke, varme, åpne unge mennesker. Vi håper og tror svarene deres blir tatt i mot med ydmykhet av de som har makt til å forandre.

Takk til skoler og foreldre
TAKK til Hinna ungdomsskole i Stavanger, Jåtten skole i Stavanger, Bankgata skole i Bodø, Hosletoppen ungdomsskole i Bærum, Jåtten barneskole i Stavanger, Nyskolen i Oslo, Steinerskolen på Nordstrand og foreldrenettverket Lykkelige barn som har satt oss i kontakt med så mange kloke, modige barn og unge. Takk for åpenhet og fleksibilitet – og for ønske om samarbeid. Vi er glade over responsen arbeidet har møtt – fra lærere og ledelse.

VÅRE UTGIVELSER

Skole
No1Out, råd om mobbing og verktøy for trivsel og inkludering (2005)
Morgendagens skole, råd fra elever i norsk skole om lyst til å lære (2015)
Forandre med varme, råd og verktøy fra elever om trivsel i skolen (2016)
Når skolen ikke passer, råd fra elever som strever over tid (2016)
Når sorg kommer brått, råd fra oss som har opplevd sorg (2016)
Å tenke så det knaker, råd fra elever med stort læringspotensial (2016)

Psykisk Helse
Hjerteråd, råd fra unge med medfødt hjertefeil (2010)
PsykiskhelseProffene, råd fra unge i psykisk helsevern (2014)
Ingenbarnsland, råd fra unge som har opplevd vold og overgrep (2015)
Klokhet om kjærestevold og voldtekt, råd fra unge (2016)
Klokhet om NAV, fra unge voksne i NAV (2016)

Barnevern
Håndbok for bedre kommunikasjon i fosterfamilien (2008)
BarnevernsProffene, råd fra unge med erfaring fra institusjon (2009)
Vitaminer til barnevernet, råd fra unge som bor i fosterhjem (2009)
Pengeproffene, råd fra unge i familier med dårlig råd (2010)
ST.mld. 1 "Det gode barnevernet", råd fra unge i barnevernet (2011)
SamværsProffene, råd fra barn, unge, foreldre og fosterforeldre (2011)
Søskenråd, råd fra unge søsken i barnevernet (2013)
Minoritetsråd, råd fra unge i barnevernet (2013)
Forslag til ny barnevernslov, fra BarnevernsProffene (2015)
Klokhet mot vold, råd fra unge som har opplevd vold og overgrep (2016)

For flere tjenester
Ung Input, råd fra barn og unge om kommuneplanlegging (2005)
Håndbok for forandrere (2006)
Gradert info, råd fra menn utsatt for overgrep i oppveksten (2009)
JustisProffene, råd fra unge med erfaring fra lovbrudd og straff (2013)
Forandring med varme og kraft, fra 10-årsjubileet (2015)

FORANDRINGSFABRIKKEN

EGMONT

Fonden